

Magnum Bullarium Romanum, Seu Ejusdem Continuatio

Quæ Supplementi loco sit, tum huicce, tum aliis quæ præcesserunt
Editionibus, Romanæ, & Lugdunensi ...

Complectens Constitutiones Benedicti XIV. ab Anno 1752. usque ad
Annum 1757 - Cum Appendice ad Annos 1744. 1745. 1748

Luxemburgi, 1758

LXXI. Antiquum Urbis Pantheon, nunc Ecclesia S. Mariæ ad Martyres
nuncupata, sub peculiari Romanorum Pontificum tutela suscipitur, ejusque
Fabricæ conservatio Apostolicarum Ædium Præfecto pro tempore ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74789](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74789)

LXXI.

Antiquum Urbis Pantheon, nunc Ecclesia Sanctæ Mariæ ad Martyres nuncupata, sub peculiari Romanorum Pontificum tutela suscipitur, ejusque Fabricæ conservatio Apostolicarum Ædium Præfecto pro tempore committitur, Palatii Apostolici sumptibus procuranda.

BENEDICTUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proœmium.

AD summi Sacrorum Christianorum Antistitis curam specialiter pertinere non ambigitur, ut conservacioni & decori Sacrarum Ædium diligenter prospiciat, earumque præsertim, quæ remotissimæ antiquitatis memoria, egregii operis amplitudine, & quod magis est, pretiosis Sacrarum Reliquiarum thesauris, ac singulari Christianifidelium cultu jampridem conspicuæ, inter alia Deo sacra loca supereminere, peculiarisque sollicitudinis studium sibi vindicare conspiciuntur.

Quam celebre Romæ fuerit Templum Pantheon.

§. I. His porro nominibus neminem ignorare arbitramur, quantum clarescat celeberrimum Romæ Pantheon, quod olim a Marco Vipsanio Agrippa in Campo Martio extra Urbem insigni æternoque opere extructum, nunc in ipsius Urbis interiori, ac frequentissima regione situm deprehenditur, ex quo nimirum Aurelianus Imperator ejusdem Urbis ambitum latius prolatum, novis mœnibus circumclusit; quod quidem Pantheon, ineunte septimo Ecclesiæ seculo, Prædecessor Noster S. Bonifacius Papa IV. ab Imperatore Phoca sibi concessum, & ab omni Gentilium superstitione expurgatum, vero æternoque Deo sub invocatione Beatæ Mariæ Virginis Martyrum Reginæ dicavit.

A. S. Bonifacio IV Deo in honorem B. Mariæ Virginis Martyrum Reginæ dicatum, atque ingenti Sacrarum Reliquiarum copia insignitum.

Ea occasione Sanctissimus Pontifex, veteris disciplinæ retinentissimus, juxta quam incrementum Religionis Nostræ Sacrificiam, aut ad ipsa Sepulchra Martyrum, aut super Altaria, quæ simul eorum corporum conditoria evassissent, Omnipotenti Deo convenientissime offerri consuevit, ingentem vim Sacrarum Reliquiarum & variis Martyrum Cœmeteriis collectam, solemnem insituta pompa, non minus xxviii. curribus, ut vetus traditio docet, impositam, in acquiritum Christianæ Religionis Templum invexit; nec alia occasione putandum est sub Ara majore collocata fuisse Corpora Sanctorum Martyrum Ruffi & Anastasii, quæ inibi reperta Anno Jubilæi MDCLXXV., jubente piæ memoriæ Prædecessore Nostro Clemente Papa X., festiva prius supplicatione in eorum honorem, & ad intermortuum ipsorum memoriam in populo revocandam, per Urbem ducta, in eundem locum religiosissime restituta fuerunt.

Solemnis ubique extitit hujus Dedicacionis memoria.

§. 2. Ecclesiæ hujus Dedicatio, utpote insignis Christianæ Fidei triumphus de extincta Idololatriæ tyrannide, in Romana quidem Ecclesia adhuc ipso die consecrationis ejus, qui fuit tertio Idus Martii, anniversaria celebritate recolitur; idque ab antiquo tempore jugiter observatum fuisse evincit Sacramentarium vetus Gregorianum nuncupatum, ab Hugone Menardo editum, in quo prædictæ diei Missa ita inscribitur; *In Natali Ecclesiæ Sanctæ Mariæ ad Martyres*: quo scilicet Natalis nomine, non solum Martyrum obitus, sed Ecclesiarum quoque Dedicaciones, ac etiam Sedium Episcopaliū constitutiones, ipsarumque Sacrorum Pastorum consecrationes ac enthronismos appellari consuevisse constat. Quam autem hujus diei solemnitas per Chri-

stianam Orbem longe lateque propagata, frequentes ad Urbem attraheret Fideles eo anni tempore, quo consumptis jam superioris anni frugibus, sæpe eveniebat, ut confluenti multitudini nequaquam sufficiens annona suppetere; hinc fatius vitum est Prædecessori Nostro Gregorio Papæ IV. circa annum Domini octingentesimum trigésimum quartum, hujusmodi solemnitatem ad opportunissimum anni tempus, ad diem videlicet Kalendarum Novembrium, celebrandam transferre: quo facto, solemne Festum, quod nunc prædicta die, non solum in honorem Deiparæ Virginis, & Sanctorum Martyrum, sed etiam in cæterorum omnium Cœlestium spirituum, atque Sanctorum cum Christo regnantium memoriam, universa per Orbem Ecclesiæ concelebrat, institutum fuisse non dubitatur.

Arque hinc, translata hujusmodi solemnitate a Gregorio IV, ad diem Kalendarum Novembrium, tantum Sanctorum festum celebrari coepit.

§. 3. Celebris quoque fuit superioribus sæculis ad eandem Ecclesiam Sanctæ Mariæ ad Martyres Romanæ Ecclesiæ Conventus, alia per singulos annos statuta die haberi solitus; Dominica videlicet, quæ Festum Pentecostes immediate præcedit; dum Pontifex cum universo Clero ad eam accedens, Stationemque sibi & Missarum solemniam celebrans, sermonem ad Populum habebat de Spiritus Sancti adventu proxime recolendo, in cujus typum, (ut ait Benedictus Canonicus in suo Cæremionali, quod Prædecessori Nostro Cœlestino Papæ II. tunc S. R. E. Cardinali Vidoni de Castello nuncupato, inscriptum editum) *de altitudine Templi mitebantur Rosæ in figuram Spiritus Sancti*, quæ scilicet igneas in quas decidendo representabant; unde etiam apud scriptores Ecclesiasticos hujusmodi dies *Dominica de Rosis*, seu *de Rosæ* appellata fuit, & adhuc hujusce ritus vestigium retinetur ab ipsius Ecclesiæ Canonicis, quibus prædicta die Officia Divina in Choro persolventibus Rosæ distribuuntur.

Magnus quoque ad idem Templum conventus erat Romanæ Ecclesiæ, proxima ante Pentecostem Dominica.

§. 4. Ecclesia isthæc a vetustissimis temporibus non solum Parochialis, sed etiam Collegialis fuisse dignoscitur, insigni videlicet Sæcularium Canonicorum Capitulo jugiter decorata; ac insuper ex authenticis Romanæ Ecclesiæ monumentis eruitur, eam aliquando Presbyteri Cardinalis Titulum extiisse, quamvis recentioribus sæculis inter Urbis Titulos minime adnumerata fuerit, donec fel. record. Prædecessor Noster Benedictus Papa XIII. adlecto in Diaconorum Cardinalium Ordinem bon. mem. Nicolao de Justice, qui sub Clemente XI., Apostolicarum Ædium Præfectus quam esset, eidem Ecclesiæ instaurandæ mandataque præserat, Ecclesiam ipsam ad Diaconice dignitatem evexit, dictumque Nicolaum primum Sanctæ Mariæ ad Martyres Diaconum Cardinalem renunciavit.

Collegialis Ecclesiæ jampridem extitit, titulusque Presbyteri Cardinalis.

Ad Diaconice dignitatem a Benedicto XIII. restituta.

Sunt etiam, qui eandem Ecclesiam Cappellæ Pontificiæ nomine appellarint, seu quia Pontifices propinquas illi Ædes ab Anastasio Papa IV. extructas, urbanis negociis commodius consulturi, identidem incolere consueverint; seu quia eandem singulari studio factam tectamque tueri, sacrilique donariis, vasis, ac vestibus instructam ornatamque habere, ac de omnibus ad eam pertinentibus, quasi peculiaris domini jure, disponere nunquam omiserint.

Olim quoque Cappellæ Pontificiæ nomine nuncupata, & quare.

§. 5. Et sane in vitis Pontificum apud vulgatum Anastasium, frequens occurrit mentio tum profuse in eandem Ecclesiam liberalitatis ac munificentiæ, tum etiam assidue circa illius statum & conservacionem providentiæ & curæ Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum; inter quos merito commemorandus videtur S. Gregorius Papa III., qui illata huic Sacro Templo gravissima damna ab Imperatore Constante, dum æreum amplissimum forniciis reatum, aliaque

Nonnullorum Pontificum providentiæ Prohujus Templi conservacione.

aedificii ornamenta simul ac firmamenta, hostilem in modum abstulerat, murario primum opere diligentissime emendari curavit, mox plumbis superinductis laminis totam molem ita communiit, ut gravissimae impense opus nonnisi post septem elapsa secula sub Nicolao Papa V. ex integro renovari necesse fuerit, idemque adhuc tegumentum, aliorum Pontificum studio temporibus suis opportune ac diligenter aptatum, augustam Aedem adversus vim temporibus tempestatumque injurias fatis tuateur.

Aliorum cura in eo ornando.

§. 6. Simili cura Praedecessores Nostri S. Benedictus II., & Hadrianus I. ad interiorem Templi ornatum conversi, illius Parietes marmoribus incrustasse narrantur; quamobrem alteri eorum merito tributus videtur ornatus ille, qui supra Aedificii Coronam, ad usque Fornicis curvaturam affurgens, dum per aetatem licuit, stetit; porphyreticis quidem, aliisque e vario marmore laminis speciosus, sed neque ad reliqui operis soliditatem exactus, neque ad priscam aedificandi rationem, quae Augustaeo seculo viguit, elaboratus. Idem Hadrianus Aram Templi principem contexerat argenteo Ciborio, quod sine hominum manibus sublatum, sive temporum injuria detritum, Innocentius VIII. marmoreum restituit.

Quod autem a Templi solo ad supradictam Coronam interjacet, sel. record. Praedecessor Noster Clemens Papa XI. hac Nostra aetate, aptissimo simul, ac splendidissimo ornatu decoravit, perpolitis ingentibus pretiosisque columnis, incrustatis vario marmore parietibus, novaque Ara Maxima magnifico opere extracta.

Externam vero Templi faciem, quam vetustate fatiscentem similis memoriae Praedecessor Noster Urbanus Papa VIII., (aerei lacunaris reliquis, ad ornandam Principis Apostolorum Confessionem, instruendamque tormentis bellicis Hadrianam Arcem, translatis) nova contignatione communiat, ac binis extractis ad usum aeri campani Turribus exornaverat, idem ipse Clemens XI., area laxata, Aegyptioque Obelisco supra Fontem erecto, speciosiore pulchrioremque reddidit.

Pontifex etiam insigni opere tum conservatio- ni, tum ornatui prospexit.

§. 7. Horum itaque aliorumque Praedecessorum Pontificum exemplis, Officii Nostri debito, quod in aliarum Sacrarum Aedium decore tuendo, ac pro viribus augendo implere semper curavimus, excitati, & commonefacti; quam accepissimus, interiorem Testudinis partem, non solum contracto tot seculis volventibus situ sordescere, sed etiam decidentibus quotidie caementis, quaeque reliqua erant ex plumbis laminis, quibus olim interius obducta fuerunt ipsius fornicis laquearia, secum trahentibus, non sine consuetudinis periculo, sensim labefactari; rem omnem sedulo explorari praecipimus, compertoque jam pridem a sel. record. Alexandro PP. VII. Praedecessore Nostro adnotas fuisse manus hujusmodi reparationi, quae, eodem morte intercepto, absolvi non valuit, opus ipsum ex integro refumi jussimus, appositisque miro Opificum Nostrorum artificio machinis, ingentes undique rimas obstrui, laquearia redintegrari, universumque fornicem firmari & perpoliri curavimus; mox etiam subiectum parietis gyrum, qui inter utramque Coronam intercurrit, ab antiquo squallore vindicaturi, novum illius ornatum totius aedificii formae respondentem albario rectorioque opere perficiendum mandavimus.

Exemplo Clementis XI. Card. Hieronymo Columnae Apostolica.

§. 8. Qua in re dirigenda urgendaque, quam egregia extiterit diligentia & opera Dilecti Filii Nostri Hieronymi SS. Cosinae & Damiani S. R. E. Diaconi Cardinalis Columnae nuncupati, ejus-

dem Sanctae Romanae Ecclesiae Camerarii, & Apostolicarum Aedium Pro-Praefecti, cui Nos, praefati Clementis XI. Praedecessoris exemplo, hanc curam demandavimus: ad afferendam perpetuo Sacri Augustique Templi conservationem valde opportunum, simulque recentis superius Praedecessorum Pontificum studiis convenientissimum fore judicavimus, illius specialem tutelam in posterum in Nos & Successores Nostros susceptam, ejus vigilantiae committere, qui nunc & pro tempore Pontifici Palatii, ac caeterarum Aedium, quae peculiari jure ad Romanorum Pontificum curam, aut usum pertinent, Praefectus, & pro Officii sui munere Curator existet.

§. 9. Itaque motu proprio, & certa scientia, ac de Apostolicae potestatis plenitudine, hac Nostra perpetuo valitura Constitutione, Dilectos Filios Conservatores Camerae Urbis Romae, necnon ejusdem Camerae Fabricerios nuncupatos, ab omni cura & sollicitudine, qua hactenus circa facta tecta ipsius Panthei, ad instar aliorum veterum Urbis Aedificiorum & monumentorum, intendere consueverunt, absolventes & penitus liberantes; Dilecto etiam Filio Nostro Prospero S. Mariae ad Martyres Diacono S. R. E. Cardinali Columnae de Sciarra nuncupato, ejusque Successoribus praefatae Ecclesiae Diaconis pro tempore futuris, committimus & mandamus, ut a Capitulo Canonicorum ejusdem Collegiate Ecclesiae, nunc quidem, cum primum commode fieri poterit, deinde vero singulis annis, seu quoties aliorum ipsius Capituli Officialium electio celebrabitur, duos ex ipsorum Canonicorum numero Aeditos seu Fabricerios nuncupandos eligi & deputari curent, qui hujusmodi munus, ea, qua decet, cura & diligentia assumere atque obire sciant & valeant: Quibus sic electis, atque deinceps, ut praefertur, eligendis, Nos earundem praesentium tenore injungimus, & mandamus, ut diligenter studioseque Panthei fabricam identidem scrutentur, explorantes numquid a quoquam factum, illatum, appositumve fuerit, quod ei detrimento esse possit, vel quidemquam vetustate labefactatum, seu imbrum ac tempestatum vi dejectum vitiumve appareat, quod opportuna reparatione emendari conveniat. Quaecumque autem providenda, ordinanda, aut restauranda comperint, ea omnia quamprimum deferre non omittant ad nunc & pro tempore existentem Palatii Apostolici Praefectum; quem volumus deinceps, ad eum plane modum, quo caeteris Pontificiis Aedibus praefect, hujus quoque Templi fabricae conservandae restaurandaeque praesse; illiusque indemnitati pro Officii sui auctoritate prospicere; ejusdemque reparationibus & restorationibus pro tempore necessariis & opportunis, Apostolici Palatii sumptibus & expensis, consulere & providere: Nos enim praefato Hieronymo Cardinali & Pro-Praefecto, ejusque Successoribus, per eandem praesentes, hujusmodi curam committimus & demandamus, atque ad praemissos effectus plenam & omnimodam facultatem & potestatem tribuimus & impertimur.

§. 10. Decernentes, has Nostras Litteras & in eis contenta hujusmodi, etiam ex eo quod quicumque in praemissis aliquid interesse habentes, seu habere praetendentes, ad id vocati & auditii non fuerint, seu ex quovis alio capite, nullo unquam tempore de subreptionis, obreptionis, aut nullitatis vitio, vel quovis alio defectu notari, impugnari, aut in jus vel controversiam vocari posse; sed semper & perpetuo firmas, validas, & efficaces existere & fore, atque ab iis, ad quos pertinet, seu in posterum certinebit, omnimode observari, iisque, quorum favorem concernunt, plenissime suffragari. Non obstantibus, de jure quaesito non tollendo,

Apostolicarum Aedium pro tempore Praefecto in perpetuum committitur, ut praefatae conservationi Pantheon, Palatii Apostolici sumptibus persolvenda.

Praemissorum robur non obstantibus quibuscumque.

aliique

aliisque Regulis, Constitutionibus, & Litteris Apostolicis, nec non prædictæ Urbis, & Cameræ Capitolinæ, seu præfatæ Ecclesiæ, ejusque Capituli & Canonicorum, Statutis, usibus, consuetudinibus, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel immemorabili observantia, seu quavis firmitate alia roboratis, ac iteratis vicibus confirmatis & innovatis: Quibus omnibus & singulis, eorum tenores præsentibus pro expressis & insertis habentes, illis alias in suo robore permanens, ad præmissorum effectum dumtaxat, specialiter & expresse derogamus, aliisque contrariis quibuscumque.

§. II. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrearum abolitionis & liberationis, commissorum & mandatorum, facultatum impertitionis, voluntatis, & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursum.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem Anno Incarnationis Dominicæ Millefimo septingentesimo quinquagesimo sexto, duodecimo Kalendas Martii, Pontificatus Nostri anno decimo septimo.

J. Card. Pro-Dat. D. Card. Passioneus.

V I S A

De Curia J. C. Boschi.

L. Engenius.

Loco † Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

Sanctio poenalis.

Dat. 18. Februarii 1757. Pontificatus XVII.

LXXII.

Acta Consistorialia pro Concessione Pallii Patriarchæ Antiocheno Syro Maronitarum.

In Consistorio Secreto habito die 28. Martii 1757.

ARGUMENTUM.

Die duodecimo Februarii, Anni 1756. cum è vivis excessisset Reverendissimus Dominus Simon Petrus Evodius, Patriarcha Antiochenus Syrorum Maronitarum: is nimirum, quem Sanctissimus Dominus Noster BENEDICTUS XIV. Pontifex Maximus datus die 16. Martii 1743. Litteris, ad compescendas dissensiones in Electione Patriarchæ subortas, Patriarcham Auctoritate Apostolica constituerat; die autem 13. Julii 1744. in Consistorio Semipublico, ad complementum Patriarchalis dignitatis, Pallio Pontificio donaverat: Peractis de More Novendialibus, Archiepiscopi & Episcopi ejusdem Nationis Syrorum Maronitarum, quibus eligendi Patriarcha jus competit, convenerunt in Chesroano apud Anturam in Æde Sancti Josephi; & unanimi omnium consensu, die 28. ejusdem mensis Februarii, elegerunt in Patriarcham, Reverendissimum Dominum TOBIAM GAZENIUM, Cypri Archiepiscopum: quemadmodum ex hoc Synodico ipsorum De.reto perspicuum redditur.

Archiepiscoporum & Episcoporum Decretum Electionis Reverendissimi Domini TOBIÆ GAZENII, Archiepiscopi Cypri, in Patriarcham Antiochenum Syrorum Maronitarum.

LAUS DEO SEMPER.

Præsentibus Litteris pateat, Nos infra scriptos in Æde Sancti Josephi apud Anturam convenisse, ibique juxta Sacros Canones, præscrip-

tasque in Sanctis Synodis Constitutiones, elegisse Reverendissimum Dominum TOBIAM GAZENIUM, in Beatissimum Patriarcham Sedis Theopolis Antiochiæ, plenaque omnium nostrum libertate, atque unanimi consensu, eundem in Patriarcham nostrum, nostræque Nationis Patrem adscivisse; debitam ipsi obedientiam, subjectionemque secundum Statuta Sanctarum Synodorum exhibituros; dummodo idem ipse Formulam Professionis fidei, Pontifici Sanctæ Romanæ Sedis exhibeat, Fidemque Catholicam usque ad sanguinis effusionem conservet. In quorum fidem in Sancto nostro Concilio hanc syngrapham a nobis subscriptam dedimus die vigesima octava Februarii, Anno 1756.

Archiepiscopi & Episcopi.

Philippus Litrae.
Stephanus Botri.
Gabriel Ptolemaidis.
Joannes Laodiceæ.
Germanus Tripolis.
Michaël Damasci.
Antonius Arcae.
Jolaphat Tyri.
Petrus Paneadis.
Joseph Sidonis.
Joseph Beryti.
Joachim Eden.
Arsenius Tagriti.

Postea, tum ab Electo Patriarcha Tobia, tum ab Archiepiscopis, & Episcopis Electoribus, ad SS. Dominum Nostrium PP. BENEDICTUM XIV., & ad Sacram Congregationem de Propaganda Fide, una cum R. P. D. Arsenio Heliopolitano Archiepiscopo, ipsius Electi Patriarchæ Oratore & Procuratore, Litteræ missæ sunt, quibus demississime Sanctitatem suam rogant, ut Electum Patriarcham confirmare, eique Pallium, plenitudinis Pontificiæ Potestatis insigne, concedere dignetur. Sunt autem hujusmodi.

I.

Epistola Electi Patriarchæ Tobie Petri Gazeni ad Sanctissimum Dominum nostrum BENEDICTUM Papam XIV.

SANCTISSIME PATER.

EGO Tobias Gazenius Sanctitatis Tuæ servus, Cypri olim Archiepiscopus, nunc verò miseratione divina Antiochenus Patriarcha, licet indignus, coram sanctis pedibus Tuis procumbens, eosque submisit ac reverenter, sicuti Christi Domini Vicarium decet, deosculans, Sanctitati Tuæ expono, duodecima die Februarii, hujus anni, Simonem Patriarcham Antiochenum, decessorem meum, ad Deum migrasse: cui ut requiem donet Dominus, suffragio sanctorum tuarum precum contingat. Die autem vigesima octava ejusdem mensis, fratres meos, tuosque famulos, Archiepiscopos & Episcopos, in Æde Sancti Josephi apud Anturam, Patrum Societatis Jesu, in Chesroano, convenisse, ibique secundum Statuta Sacri Libanensis Concilii, latis ad eligendum novum Patriarcham cum plena libertate, nullaque vi adhibita suffragiis, me tamen immerentem, Patriarcham constituisse: quemadmodum Sanctitati Tuæ palam faciunt date ab ipsis ad Sanctam Apostolicam Sedem, & ad Sacram Congregationem de Propaganda Fide Litteræ. Quoniam verò, Sanctissime Pater, Beati Petri Apostolorum Principis es Successor, cui dictum est: & Tu conversus confirma fratres tuos: ideo coram pedibus tuis provolutus, enixis precibus a Te peto, ut Pallium mihi Pontificium concedas, meque in Sede Antiochena confirmes, sicuti decessores Tui felicis recordationis cum meis antecessoribus facere consueverunt; idque mihi præstare digneris

per